

§ 213

Dnr KS 2024/00103-1.4.2

Beslut - Hållbarhetsuppföljning 2023

Beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Rapporten läggs till handlingarna.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att se över möjligheten att ta fram ett hållbarhetsprogram.

Reservation

Elisabeth Unell (M), Johan Henriksson (M) och Klara Helin (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för Elisabeth Unells (M) förslag enligt följande:

"Uppföljningen av dessa program visar att de flesta mål och åtgärder får rött eller gult ljus. Målen är vitt skilda och visar inte på en tydlig prioritering. Det är också generella svårsmätbara mål. Det är bättre och viktigare att ta fram mål som genomförs och som leder till förbättrad hållbarhet. Det vill säga färre men mer konkreta mål där det krävs en riktningförändring. Ett viktigt mål för ökad hållbarhet är tillväxt med fler företag som växer och fler som har jobb som också minskar risken för utanförskap. Därför krävs det att också hållbarhetsprogrammen tar med tillväxtperspektivet."

Erik Johansson (SD) och Caroline Frisk (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för Erik Johanssons (SD) förslag.

Särskilt yttrande

Roger Haddad (L) och Anna Nordanberg (L) inkommer med särskilt yttrande enligt följande:

"Liberalerna tycker att det är bra att indikatorerna följs upp och underlaget visar oerhört skarpt och tydligt att det brister inom flera centrala delar när det gäller social hållbarhet. Vi vill särskilt betona att programmets inte bara leder till framtida aviserade handlingsplaner utan vi saknar analys och inte minst åtgärder som tydligt uttrycks som konsekvens av denna uppföljning. Vi menar att det är en brist i hela underlaget att detta självklara inte finns med."

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige har antagit två program som ska bidra till utvecklingen av ett hållbart samhälle i Västerås: Program för social hållbarhet som antogs den 6 september 2018 och program för ekologisk hållbarhet som antogs den 4 februari 2021. Båda dessa program har nu följts upp och måluppfyllelsen har analyserats.

Slutsatsen av uppföljningen är att mycket gott arbete med goda effekter utförs men det finns också brister inom flera områden. Förändringar och trender i omvärlden påverkar hållbarhetsfrågorna på ett lokalt plan i hög grad, men Västerås stad kan göra mycket för att bidra till en hållbar samhällsutveckling. Genom denna uppföljning har vi en god bild av vad

staden behöver fortsätta utveckla de kommande åren. Bättre orsaksanalys, samverkan och tydligare styrning och ledning är några delar som behöver komma på plats. För att nå ännu längre behöver hållbarhetsfrågorna integreras i all planering och allt arbete.

Stadsledningskontoret har till kommunstyrelsen lämnat följande förslag till beslut:

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Rapporten läggs till handlingarna.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att se över möjligheten att ta fram ett hållbarhetsprogram.

Yrkanden

Elisabeth Unell (M) yrkar att ett tillägg ska göras om att det nya hållbarhetsprogrammet som ersätter tidigare program ska ha utgångspunkten i att minska antalet mål och att också beakta tillväxt och företagande i Västerås.

Erik Johansson (SD) yrkar bifall till Elisabeth Unells (M) förslag.

Anna Maria Romlid (V) och Vicki Skure Eriksson (C) yrkar avslag på Elisabeth Unells (M) förslag och bifall till stadsledningskontorets förslag.

Proposition

Ordföranden finner inledningsvis att det finns två förslag till beslut avseende tillägg, dels Elisabeth Unells (M) förslag, dels avslag på förslaget från Anna Maria Romlid (V) och Vicki Skure Eriksson (C). Ordföranden föreslår en propositionsordning där de två förslagen ställs mot varandra.

Kommunstyrelsen godkänner föreslagen propositionsordning varvid den genomförs. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar att avslå förslaget.

Ordföranden finner därefter att det endast finns ett förslag till beslut avseende stadsledningskontorets förslag och att kommunstyrelsen därmed beslutar i enlighet med detta.

Kommunstyrelsen
Hannah Galic
Epost: hannah.galic@vasteras.se

Kopia till
[Klicka här för att ange text.](#)

Kommunstyrelsen

Tjänsteutlåtande – Uppföljning av program för ekologisk hållbarhet och social hållbarhet 2023

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Rapporten läggs till handlingarna.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att se över möjligheten att ta fram ett hållbarhetsprogram.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige har antagit två program som ska bidra till utvecklingen av ett hållbart samhälle i Västerås: Program för social hållbarhet som antogs den 6 september 2018 och program för ekologisk hållbarhet som antogs den 4 februari 2021. Båda dessa program har nu följts upp och måluppfyllelsen har analyserats.

Slutsatsen av uppföljningen är att mycket gott arbete med goda effekter utförs men det finns också brister inom flera områden. Förändringar och trender i omvärlden påverkar hållbarhetsfrågorna på ett lokalt plan i hög grad, men Västerås stad kan göra mycket för att bidra till en hållbar samhällsutveckling. Genom denna uppföljning har vi en god bild av vad staden behöver fortsätta utveckla de kommande åren. Bättre orsaksanalys, samverkan och tydligare styrning och ledning är några delar som behöver komma på plats. För att nå ännu längre behöver hållbarhetsfrågorna integreras i all planering och allt arbete.

Stadsledningskontoret har till kommunstyrelsen lämnat följande förslag till beslut:

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Rapporten läggs till handlingarna.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att se över möjligheten att ta fram ett hållbarhetsprogram.

Beslutsmotivering

Alla målen i programmen är bedömda efter en tregradig skala där färgerna röd, gul och grön använts för att illustrera måluppfyllelsen. Utöver det finns trendpilar som visar åt vilket håll utvecklingen går.

Program för ekologisk hållbarhet har tre målområden:

1. Samhällsplanering och infrastruktur
2. Värna och utveckla naturvärden
3. Konsumtion och engagerade invånare

Av de 42 mål som gäller för den kommunala koncernen är det 9 som är röda, 29 gula och 4 gröna. När det gäller utvecklingen visar trenden uppåt för 17 mål och rakt fram för 24 mål. Ett mål är bedömt som att det går åt fel håll.

Program för social hållbarhet har sex målområden:

1. Hälsa
2. Utbildning
3. Arbete och sysselsättning
4. Bostäder
5. Demokrati
6. Trygghet och levande kommundelar

Det är sammanlagt 24 mål som har bedömts inom program för social hållbarhet. Målen kommer från de stadsövergripande policys och handlingsplaner som vi jobbar med inom processen för social hållbarhet. Av de 24 målen är det 7 mål som är röda, 16 mål som är gula och 1 mål som är grönt. Vidare är det 5 mål som bedöms ha en positiv utveckling, 17 mål som har en oförändrad utveckling och 2 mål med en negativ utveckling.

Program för social hållbarhet beslutades av kommunfullmäktige år 2018. Sedan dess har både samhället i stort samt stadens arbete och organisation förändrats och utvecklats. Det finns nu skäl att se över inriktningen och målen i programmet i syfte att tydliggöra och aktualisera innehållet. Det finns även skäl att se över den samlade inriktningen vad gäller hållbarhetsfrågorna som helhet.

Återremiss 8 maj 2024

Ärendet togs upp på kommunstyrelsens sammanträde den 8 maj 2024. Kommunstyrelsen beslutade då att återremittera ärendet. Nedan följer svar på den fråga som kommunstyrelsen önskade vid återremissen.

I program för social hållbarhet och program för ekologisk hållbarhet finns övergripande mål och inriktningar för hållbarhetsarbetet. För att konkretisera och genomföra program för ekologisk hållbarhet finns sammanlagt nio underliggande styrdokument:

- Handlingsplan för en hållbarhet plastanvändning
- Handlingsplan för förorenade områden (revideras)
- Handlingsplan för kemikalier
- Handlingsplan för klimat (revideras)
- Handlingsplan för natur- och kulturmiljö (revideras)
- Handlingsplan för utomhusluft
- Handlingsplan för yt- och grundvatten
- Renhållningsordning (avfallsplan och föreskrifter)

- Åtgärdsprogram för omgivningsbuller

För att konkretisera och genomföra program för social hållbarhet finns sammanlagt fyra policys och fem handlingsplaner:

- Handlingsplan för social hållbarhet
- Policy för jämställdhet (ny handlingsplan är under framtagande)
- Policy och handlingsplan för ANDTS
- Policy och handlingsplan för personer med funktionsnedsättning
- Policy och handlingsplan för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete
- Handlingsplan för bostadsförsörjning

Alla dessa, förutom handlingsplan för social hållbarhet, är beslutade av kommunstyrelsen och/eller kommunfullmäktige och finns på Västerås stads externa webb: <https://www.vasteras.se/kommun-och-politik/planer-och-styrdokument/kommunala-policyer-planer-och-program.html>

Handlingsplan för social hållbarhet är godkänd av processledningsgruppen för social hållbarhet och biläggs detta ärende, se bilaga 1.

Juridisk bedömning

Kommunstyrelsen är behörig att fatta beslutet i enlighet med kommunstyrelsens reglemente och kommunallagen.

Ekonomisk bedömning

Beslutet medför inte några kostnader.

Hållbar utveckling

Rapporten i sin helhet stödjer en hållbar utveckling och samtliga mål i Agenda 2030.

Helene Öhrling
Stadsdirektör

Per-Inge Hellman
Enhetschef hållbarhetsenheten

Handlingsplan 2022–2024 till program för social hållbarhet

Godkänd av Processledningsgrupp för social
hållbarhet den 8 juni 2022

DNR: 2021/02329

Innehållsförteckning

Handlingsplan för social hållbarhet	3
Styrning	3
Handlingsplanens upplägg	4
Målområde och inriktning – Goda livsvillkor	5
Hälsa	5
Utbildning	6
Arbete	7
Bostad	8
Målområde och inriktning – Demokrati, delaktighet och medskapande	9
Inkludering, samhandling och demokrati	9
Trygghet och levande kommundelar	10
Uppföljning och plan framåt.....	12
Begreppsförklaringar	13

Program	uttrycker värdegrunder och förhållningssätt för arbetet med utvecklingen av Västerås som ort inklusive koncernen Västerås stad
Policy	uttrycker värdegrunder och förhållningssätt för arbetet i koncernen Västerås stad
Handlingsplan	anger strategier och konkreta åtgärder för att nå den politiska viljeinriktningen och fastställda mål på olika nivåer i organisationen
Riktlinje	säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet i handläggning och utförande i koncernen Västerås stad

Handlingsplan för social hållbarhet

Handlingsplanen bygger på Västerås stads program för social hållbarhet. Programmet tar sin utgångspunkt i Vision 2026, nationell lagstiftning och utgår ifrån de tre principer för social hållbarhet – jämlika förutsättningar, tillit och framtidstro. Programmet och handlingsplanen för social hållbarhet är Västerås stads sätt att uppnå målen i Agenda 2030. Handlingsplanen syftar till att skapa och upprätthålla förhållanden och miljöer som möjliggör för människor att uppfylla grundläggande behov och nå sin fulla potential samt bygga en hållbar gemenskap. Den ska även ge stabilitet ur samtliga tre hållbarhetsdimensioner: den ekonomiska, sociala och ekologiska. Utgångspunkten är att fredliga och demokratiska samhällen och frihet från våld både är mål och medel för hållbar utveckling. Utifrån Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter är ett barnrättsperspektiv särskilt viktigt då barn har en svag röst i samhället.

Målbilden – Ett socialt hållbart Västerås – innebär att:

Vi ska vi verka för en stad och en landsbygd som för lång tid framöver och med gemensamma vägval skapar jämlika förutsättningar, en stark tillit som leder till en aldrig sviktande tro på en god framtid.

Utgångspunkten i programmet är att Västerås blir bättre när människor möts, utforskar och kombinerar perspektiv, kunskap och erfarenheter på andra sätt än tidigare. Det är viktigt att från början slå fast att det inte finns en enskild lösning på våra stora sociala utmaningar – utan många, och att Västerås stad jobbar för att skapa flera lösningar tillsammans med våra invånare.

För att förverkliga programmets intentioner är det viktigt att denna handlingsplan genomsyras av icke-diskriminering för att slå vakt om alla personers jämlika förutsättningar. Detta uttrycks i Regeringsformens 1 kapitel § 2: *”Det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara. Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person.”*

Styrning

Arbetet med denna handlingsplan är ett led i att möjliggöra och praktiskt genomföra och uppnå målen i Agenda 2030 och program för social hållbarhet.

Stadsledningskontoret är kommunstyrelsens förvaltning. Stadsledningskontoret stödjer kommunstyrelsen i deras uppdrag att styra, leda och samordna hela den kommunala verksamheten samt driva, följa upp och analysera genomförandet av kommunstyrelsens och kommunfullmäktiges beslut. Arbetet för ett socialt hållbart Västerås förutsätter samverkan mellan civilsamhälle, näringsliv och det offentliga, liksom utvecklade former för dialog med invånare.

Denna handlingsplan pekar ut en riktning för arbetet med social hållbarhet för Västerås genom målområden och delmål och tillhörande aktiviteter. Det är processledningsgruppen för social hållbarhet som är ansvarig för samtliga aktiviteter som är formulerade i denna handlingsplan. Detta innebär ett ansvar att planera, genomföra och följa upp aktiviteterna. Målen och aktiviteterna återfinns sedan i underliggande styrdokument såsom handlingsplaner, riktlinjer och rutiner som är kopplade till denna handlingsplan. På så sätt är denna handlingsplan ett stöd i prioriteringar av insatser och ger vägledning för att grunda beslut i de sociala hållbarhetsfrågorna.

Handlingsplanens upplägg

Västerås stads program för social hållbarhet konkretiseras genom handlingsplanen och utgår från två målområden: **Goda livsvillkor** samt **Demokrati, delaktighet och medskapande**. Målområdet Goda livsvillkor tar sikte på individens möjligheter medan Demokrati, delaktighet och medskapande handlar om hur vi gemensamt bygger vårt samhälle. Gemensamt för målområdena är att dessa bidrar till att stärka jämlika förutsättningar, tillit och framtidstro för ett socialt hållbart Västerås.

Utifrån Stadsledningskontorets rådighet och uppdrag riktas särskilt fokus för denna handlingsplans period på områdena Hälsa, Inkludering, samhandling och demokrati samt Trygghet och levande kommundelar. Inom områdena Utbildning, Arbete och Bostad pågår utvecklingsarbete inom förvaltningar och nämnder. Allt arbete som rör social hållbarhet styrs, leds, samordnas och följs upp genom processledningsgruppen för social hållbarhet. Västerås stads processer för barnrätt, personer med funktionsnedsättning, ANDTS¹, jämställdhet, våldsprevention, trygghetsskapande och brottsförebyggande, samt att motverka diskriminering är implementerade som systematiskt arbets sätt i samtliga förvaltningar och följs upp i processledningsgruppen.

Under varje målområde beskrivs ett antal insatsområden som är avgörande för att Västerås stad med hjälp av aktiviteter och metoder ska uppnå målen i Agenda 2030. Därefter har delmål identifierats med ett antal aktiviteter som presenteras i tabeller. Intentionen med delmålen är att kunna visa på förflyttningar mot att nå effekter kopplat till jämlika förutsättningar, tillit och framtidstro och därmed uppfylla programmets intentioner. Delmålen är både processuella och resultatriktade och har tagits fram tillsammans med Statistik- och analysenheten i en nulägesbeskrivning (se bilaga 2). Nulägesbeskrivningen ligger till grund för att mäta våra förflyttningar framåt.

Utifrån den reglementesordning som Västerås stad har kommer områdena Utbildning och Arbete följas upp mot ansvariga nämnder. Gällande området Bostad kommer programmet för bostadsförsörjning och dess handlingsplan ligga

¹ Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel

till grund i uppföljningen. Samtliga prioriterade insatsområden för dessa områden, kommer det att finnas en utvärdering och analys med i handlingsplanen. Detta för att återge en samlad bild till Kommunstyrelsen.

Målområde och inriktning – Goda livsvillkor

Det finns vissa grundläggande förutsättningar för att människor ska kunna nå sin fulla potential och bidra till den hållbara samhällsutvecklingen.

För att skapa goda livsvillkor har följande prioriterade områden beslutats i program för social hållbarhet:

- Hälsa - stärkt hälsa och motverkande av alla former av hälsohot
- Utbildning - utbildning som är likvärdig och inkluderande och som främjar kunskaper och färdigheter
- Sysselsättning - individens rätt till arbete och sysselsättning
- Bostad - tillgång till fullgoda, säkra och ekonomiskt överkomliga bostäder för alla

Hälsa

Området omfattar de globala hållbarhetsmålen 1, 2, 3, 5, 10 och 17

Västerås stad ska ge förutsättningar för en god hälsa och motverka alla former av hälsohot inklusive våld. Genom aktiviteter och miljö, dvs. både det vi gör och den fysiska och psykiska miljö vi lever i, skapas förutsättningar för god hälsa. God hälsa ger människor en förutsättning att nå sin fulla potential och bidra till samhällets utveckling. Den globala trenden är att människor lever allt längre och blir friskare. Dock vet vi att ojämlikheten i hälsa ökar och utifrån detta behöver vi utveckla och investera i hälsa.

I Västerås prioriterar vi följande konkreta insatsområden:

- ökad god psykisk hälsa
- våld i nära relationer ska upphöra
- minska bruk och missbruk, som alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel
- ökad självständighet i levnadsvanor som kost och fysisk aktivitet

- minska ojämlika livsvillkor
- uppmuntra och underlätta fysisk aktivitet och friluftsliv

Delmål 1	Aktiviteter	Ansvarig nämnd
Förbättra den allmänna folkhälsan och stärka hälsan hos särskilt sårbara målgrupper	<ul style="list-style-type: none"> • Följa utvecklingen gällande skillnader i hälsa för att analysera och tillsätta rätt insatser. • Utveckla nya arbetsmetoder med fokus på folkhälsa för särskilt sårbara målgrupper. 	Kommunstyrelsen

Utbildning

Området omfattar de globala hållbarhetsmålen 4, 5, 10 och 17

Alla människor ska få likvärdig tillgång till alla utbildningsnivåer. Utbildningsfrågor ska ses utifrån behovet av kunskapsinhämtning under hela livet och då särskilt kopplat till möjligheten att delta i arbets- och samhällsliv. Målen i denna handlingsplan syftar till en inkluderande utbildning av god kvalitet för alla. All utbildning ska främja kunskaper och färdigheter – egenskaper som alla bidrar till hållbar utveckling.

I Västerås prioriterar vi följande konkreta insatsområden:

- alla könsbaserade skillnader i tillgång till utbildning måste avskaffas
- en inkluderande utbildning i alla livets skeenden
- all utbildning ska främja värderingar, kunskaper och färdigheter som bidrar till hållbar utveckling
- förbättra stödet till barn och unga som riskerar utanförskap

Förskolenämnden, grundskolenämndens och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden har beslutat att barn och utbildningsförvaltningens arbetes övergripande målsättning är: Alla ska lyckas. Alla utvecklas till kunniga, kreativa, kompetenta och ansvarstagande individer - i Västerås och i världen.

Arbete

Området omfattar de globala hållbarhetsmålen 5, 8, 9, 10 och 17

Långvarig arbetslöshet och biståndsmottagande har negativa och långtgående konsekvenser för individer och familjer. Det innebär både försämrad livskvalitet för individen och ökade kostnader för samhället. Att främja den enskildes rätt till arbete är av stor betydelse för social hållbarhet. Västerås stad eftersträvar goda förutsättningar för att alla människor ska kunna ha egenförsörjning genom att ha arbete eller sysselsättning och anständiga arbetsvillkor.

Den arbetsmarknadsstrategi som Arbetsmarknadsenheten kommer att arbeta fram syftar till att definiera stadens långsiktiga viljeinriktning med arbetsmarknadsinsatser, prioriteringar och vägledande principer över mandatperioder. Syftet är också att visa på samband med andra politikområden och ansvarsfördelning inom staden.

I Västerås prioriterar vi följande konkreta insatsområden:

- öka etableringen på arbetsmarknaden med fokus på unga, nyanlända och personer med funktionsnedsättning
- bidra till att öka anställningsbarheten hos grupper på arbetsmarknaden som har låg konkurrenskraft
- att främja ett relevant och tillgängligt utbud av utbildningar som en väg till etablering på arbetsmarknaden och att bidra till arbetsgivares kompetensförsörjning

Bostad

Området omfattar de globala hållbarhetsmålen 5, 10, 11 och 17.

Ett bra och tryggt boende är ett grundläggande livsvillkor för människor. Boendesituationen samspelar med hälsa, tillit och social sammanhållning. En segregerad stad eller en stad med otrygga boendeförhållanden påverkar hälsa och tillit negativt, framför allt för de som bor i områden som har högre socioekonomisk utsatthet. Det finns även samband mellan upplåtelseformer och socioekonomisk styrka. Hyresrätter är dominerande i resurssvaga områden. Därför ska vi i Västerås planera för en variation av hustyper, upplåtelseformer och prisbilder för att nå ökad valfrihet i boendet och en mindre segregation.

I Västerås stads program för bostadsförsörjning finns målet Bostäder för alla - alla invånare ges förutsättningar att leva i goda bostäder. I handlingsplanen för bostadsförsörjning finns åtgärder som ska bidra till att målet uppfylls. Dessutom tas boendepplaner fram inom äldrenämndens, nämnden för personer med funktionsnedsättning samt individ och familjenämndens ansvarsområden.

I Västerås prioriterar vi följande konkreta insatsområden:

- nyttja befintliga bostadsbeståndet bättre
- möjliggöra byggande av bostäder till rimliga kostnader
- fortsätta dialoger med äldre och unga om deras efterfrågan på bostäder
- fortsatt ställa krav om att nyproduktionen ska bidra till en jämnare fördelning av upplåtelseformen i aktuell stadsdel eller serviceort

Målområde och inriktning – Demokrati, delaktighet och medskapande

Känslan av samhörighet och möjligheten till delaktighet och inflytande i samhället lägger grunden för en fungerande demokrati såväl som för människors välbefinnande och hälsa. Tillit mellan människor, förtroende för varandra och förtroende för det offentliga skapar en social sammanhållning. Sammanhållningen bidrar till en känsla av trygghet för invånarna.

För att skapa förutsättningar för demokrati, delaktighet och medskapande i Västerås har följande prioriterade områden beslutats i program för social hållbarhet:

- Inkludering, samhandling och demokrati
- Trygghet och levande kommundelar

Inkludering, samhandling och demokrati

Området omfattar de globala hållbarhetsmålen 5, 10, 11, 16 och 17

I Västerås leder vi ett aktivt demokratiarbete där invånare ges möjlighet att påverka och att förstå hur beslut fattas. Utifrån det är det viktigt för den lokala demokratin att skapa processer som bidrar till tillit. Vi arbetar inkluderande med de mänskliga rättigheterna som grund i både bemötande och i utformandet av våra kommunala samhällstjänster så att jämlika villkor säkerställs. Det betyder också att vi verkar för icke-diskriminering och för att stärka underrepresenterade grupperns förutsättningar till delaktighet och inflytande. Viktiga samarbetspartners i arbetet är civilsamhället, näringsliv och andra samhällsaktörer.

I Västerås prioriterar vi följande konkreta insatsområden:

- en stad där jämlika förutsättningar ges till kommunens samhällstjänster
- bredda invånardialoger och andra inflytandeforum
- särskilt värna om att få in synpunkter från de grupper som annars inte får möjlighet att göra sina röster hörda, till exempel barn och unga
- främja och uppfylla de nationella minoriteternas rättigheter
- bredare samverkan kring mottagande och inkludering för ökad etablering
- motverka rasism, liknande former av fientlighet och antidemokratiska yttringar

Delmål 2	Aktiviteter	Ansvarig nämnd
Ökad inkludering för att uppnå ett demokratiskt samhälle	<ul style="list-style-type: none"> Utveckla metoder som stärker underrepresenterade grupperns förutsättningar till delaktighet och inflytande 	Kommunstyrelsen

Delmål 3	Aktiviteter	Ansvarig nämnd
Ökad dialog med och förståelse för invånarnas olika förutsättningar och behov	<ul style="list-style-type: none"> Kommunicera information och fakta om våra stadsdelar och områden till invånarna Utveckla metoder som stärker invånarnas möjligheter till delaktighet och inflytande utifrån behoven i våra stadsdelar 	Kommunstyrelsen

Trygghet och levande kommundelar

Området omfattar de globala hållbarhetsmålen 5, 10, 11, 16 och 17

En målsättning är att kommunens offentliga rum ska vara attraktiva, trygga och tillgängliga för alla. Trygghet och levande kommundelar innebär möjligheter och förutsättningar för människor att på lika villkor röra sig i staden, delta i olika aktiviteter och i det offentliga livet. Kulturen och civilsamhället kan bidra till social hållbarhet genom möten, ökad förståelse och stärkt dialog mellan människor. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet; kreativitet och mångfald ska präglade utvecklingen.

Alla stadens stadsdelar, tätorter och landsbygd ska vara attraktiva och främja positiva kopplingar mellan kommundelarna. En kombination av fysiska och sociala åtgärder är en förutsättning för en god social hållbar utveckling.

I Västerås prioriterar vi följande konkreta insatsområden:

- bidra till att säkerställa tillgång till samhällsservice i våra kommundelar utifrån faktiska behov
- ett rikt och tillgängligt kultur- och fritidsliv som främjar jämlika förutsättningar till upplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor
- säkerställa trygga och levande offentliga rum som ger människor möjlighet att på lika villkor röra sig i stadsrummet, mötas och delta i det offentliga livet
- bidra till att skapa förutsättningar för trygga levnadsförhållanden

Delmål 4	Aktiviteter	Ansvarig nämnd
Motverka segregationen för att kunna säkra individers jämlika förutsättningar	<ul style="list-style-type: none"> • Implementera ett långsiktigt värdegrundsarbete för att främja integration samt barns och ungas rättigheter för medarbetare som arbetar med målgruppen. • Utveckla ledningsstrukturer och samverkansformer i socioekonomiskt utsatta stadsdelar. 	Kommunstyrelsen

Delmål 5	Aktiviteter	Ansvarig nämnd
Skapa hållbara, trygga och tillgängliga livsmiljöer	<ul style="list-style-type: none"> • Genomföra kartläggningar gällande säkerhet och trygghet i stadsdelarna för att prioritera åtgärder. 	Kommunstyrelsen

Delmål 6	Aktiviteter	Ansvarig nämnd
Motverka alla former av brott för att skapa trygga levnadsförhållanden	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla och införa evidensbaserade metoder för att arbeta våldsförebyggande. • Genomföra kunskapshöjande insatser för politiker, medarbetare och invånare om trygghet och brott. • Implementera processen för trygghetsskapande och brottsförebyggande som systematiskt arbets sätt i Västerås stad. 	Kommunstyrelsen

Uppföljning och plan framåt

Handlingsplanen ska årligen följas upp, analyseras och rapporteras till processledningsgruppen och kommunstyrelsen. Uppföljningen leds av stadsledningskontoret. Arbetet med handlingsplanens uppföljning och vidareutveckling samordnas även i processledningsgrupp för social hållbarhet.

Enligt program för social hållbarhet ska särskild hänsyn till barnrättsperspektivet alltid tas i dess genomförande. Även jämställdhetsperspektivet ska enligt Jämställdhetspolicyn åskådliggöras i stadens alla verksamhetsområden och inkluderas i stadens styr- och ledningsprocess. Detta gäller från beslutsfattande till planering, utförande och uppföljning av stadens verksamheter. I praktiken kommer det bland annat att innebära att statistik presenteras könsuppdelat i den mån det går. Där det är möjligt ska även uppföljning kopplas till övriga diskrimineringsgrunder samt socioekonomiska faktorer för att i analysarbetet kunna se och förebygga ojämlikheter.

Begreppsförklaringar

Begreppen i denna lista går många gånger att beskriva på olika sätt eller ur olika dimensioner. Nedanstående lista förklarar hur dessa begrepp ska förstås i kontexten av Västerås stads program och handlingsplan för social hållbarhet och bör därför läsas i relation till dessa.

Anställningsbarhet innebär att en individ har den kompetens och erfarenhet som krävs för att få en anställning på arbetsmarknaden.

Anständiga arbetsvillkor innebär framför allt att skydda arbetstagarnas rättigheter och främja en trygg och säker arbetsmiljö för alla arbetstagare (ILO, Mål 8 Agenda 2030).

Folkhälsa ett samlingsbegrepp för hela befolkningens hälsotillstånd. Det tar hänsyn till såväl nivån på hälsan som fördelningen av hälsan. En god folkhälsa innebär att hälsan ska vara så god som möjligt och så jämlikt fördelad som möjligt bland olika grupper i samhället (WHO).

Fysisk aktivitet all form av kroppsrörelse som ger en ökad energiförbrukning. Den inbegriper all form av muskelaktivitet som hushållssysslor och trädgårdsarbete, transport till fots eller med cykel, friluftsliv, lek, fysisk belastning i arbetet, motion och fysisk träning (WHO).

Grupper på arbetsmarknaden som har låg konkurrenskraft är unga, nyanlända och personer med funktionsnedsättning samt personer med långvarigt utanförskap från arbetsmarknaden och personer med låg utbildningsbakgrund.

HBTOI är ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter och intersexpersoner. *Homosexuell* och *bisexuell* handlar om sexuell läggning, alltså vem man blir kär i eller attraherad av. Som homosexuell blir man kär i och attraherad av personer av samma kön som en själv. Som bisexuell blir man kär i och attraherad av personer oavsett kön. *Trans* handlar om könsidentitet och hur man uttrycker sitt kön. Många transpersoner identifierar sig inte med det kön man tilldelades vid födseln. Trans har inget med sexualitet att göra utan handlar om vilket kön man själv har eller hur man uttrycker det. *Queer* handlar om queer som identitet, *att vara queer*. Det innebär att på något sätt bryta mot normer kring kön, sexualitet och/eller relationer, exempelvis genom att vara transperson, ha en icke-monogam relation eller att skaffa barn med en vän istället för en kärlekspartner. *Intersexperson* kan en person kalla sig som har en intersexvariation. Intersexvariationer är ett medfött tillstånd i vilket könskromosomerna, könskörtlarna (testiklar eller äggstockar) eller könsorganens utveckling är atypisk. Det går att vara intersex och man, kvinna eller något annat.

Hälsa är ett tillstånd av fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande, och inte endast frånvaro av sjukdom eller skada (WHO).

Hälsopot är ett brett begrepp och handlar bland annat om olika former av epidemier och smittsamma sjukdomar. Ett betydande hot mot hälsan är också så kallade icke smittsamma sjukdomar som hjärt-och kärlsjukdomar och cancer, som är kopplade till ohälsosamma levnadsvanor. Dessa är matvanor, stillasittande, rökning samt riskbruk av alkohol och narkotikaanvändning. Den ökande psykiska ohälsan, våld samt olika hälsoproblem kopplade till luftföroreningar och kemikalier kan också räknas som hot mot hälsan.

Jämlika förutsättningar, tillit och framtidstro är tre principer som är grundläggande för social hållbarhet. De rör människor var vi än lever, verkar och bor, globalt och lokalt. Jämlika förutsättningar handlar om tillgång och fördelning, samt kvalitet på, det offentliga välfärdstjänsterna och trygghetssystemen. Med tillit menas tillit i relationer, i lokalsamhället och till samhället i stort. Framtidstro bidrar till individens och samhällets utveckling.

Jämlika livsvillkor handlar om de villkor och möjligheter människor växer upp och lever under. Det handlar om likvärdig tillgång till och kvalitet på till exempel utbildning, arbete, bostäder, rekreationsmöjligheter och hälso- och sjukvård. Jämlika livsvillkor handlar också om en god jämlik och jämställd hälsa samt människors rättigheter och icke-diskriminering (modifierad utifrån Sveriges Grundlag, kap 1 §2).

Kompetensförsörjning innebär att på kort och lång sikt säkerställa att verksamheten har tillgång till medarbetare med rätt kompetens utifrån arbetsgivarnas behov. För att företag ska vara konkurrenskraftiga och kunna utvecklas på den marknad som de agerar på måste de ha tillgång till kompetens. Att arbeta med strategisk kompetensförsörjning innebär att företagen finner nya vägar för att vidareutveckla befintlig personal eller finner vägar utöver de traditionella för att säkra tillgång till den kompetens som de behöver.

Levnadsförhållanden beskriver om invånare har goda eller mindre goda förutsättningar för ett gott liv gällande boende, ekonomi, hälsa, fritid, medborgliga aktiviteter, sociala relationer, sysselsättning och arbetsmiljö, trygghet och säkerhet (SCB).

Nationella minoriteter kallas de etniska minoriteter i Sverige som har en långvarig språk- och kulturgemenskap innanför den nationella gemenskapen, vanligen längre än hundra år (eller fyra generationer). I Sverige är judar, romer, samer, sverigefinnar eller tornedalingar nationella minoriteter enligt lag. Enligt minoritetslagen har dessa minoriteter rätt till skydd och stöd för att bevara sin kultur och sitt språk (Regeringsformen Kap 1, § 2). Västerås stad är även finskt förvaltningsområde, vilket innebär att vi som kommun har ett extra ansvar att tillhandahålla information såväl som förskola, skola och äldreomsorg på finska.

Offentliga rum är utrymmen i bebyggelse inomhus eller utomhus dit allmänheten har enkelt tillträde och äger gemensamt. Exempel på offentliga rum är gator, torg och parker. Offentliga rum är grundläggande för ett demokratiskt och jämlikt samhälle.

Processledningsgrupp för social hållbarhet Processledningsgruppen styr, leder och följer upp det sociala hållbarhetsarbetet. Utgångspunkten är program för social hållbarhet. Det är ett besluts- och förankringsforum för prioriteringar av resurser och uppdrag. Gruppen tar ställning till vägval och säkerställer politisk förankring. Deltar gör nyckelpersoner i ledande funktioner i stadens förvaltningar och bolag.

Rasism är ett begrepp som har haft olika betydelser i olika tider, och som även idag betyder olika saker för olika människor. Idag är betydelsen av rasism allt mer komplex. Vanligt förekommande uppfattningar är att det handlar om intolerans mot olika grupper på grund av etnicitet, hudfärg, kultur eller religion (Forum för levande historia).

Rasism och liknande former av fientlighet och antidemokratiska yttringar är en samling av olika former av diskriminering och hat mot grupper av människor. Regeringen har beslutat om en nationell plan mot rasism och liknande former av fientlighet och antidemokratiska yttringar (Nationella planen mot rasism och liknande former av fientlighet och antidemokratiska yttringar).

Resurssvag innebär avsaknad eller begränsning av ekonomiska, sociala eller politiska resurser. Resurser kan vara allt ifrån pengar, makt och inflytande, vänner och familj som kan ställa upp och hjälpa till men också förmågor och utbildning.

Samhandling är ett begrepp som används som den högsta nivån av arbete som görs tillsammans av olika parter. Samhandling innebär alltså när samverkansparter tillsammans hittar gemensamma lösningar på det problem eller den uppgift som ska lösas.

Samhällsaktörer är regioner, kommuner, statliga myndigheter, privata- eller civilsamhällsorganisationer som arbetar med att ge stöd och service till människor som har behov av det på olika sätt.

Samhällsservice avser daglig icke-kommersiell servicen. Kommunen ansvarar för det mesta av den samhällsservice där du bor. Bland de viktigaste är förskola och skola, socialtjänst och äldreomsorg som kommuner är skyldiga att ha enligt lag (SKR).

Segregation handlar om att människor lever och verkar separerade från varandra. Det kan handla om uppdelning utifrån socioekonomisk status, etnicitet eller demografi (till exempel ålder eller kön). Denna åtskillnad innebär att det blir koncentrationer av människor med liknande bakgrund till exempel på arbetsmarknaden, i bostadsområden och i skolor. Segregationen påverkar hela samhället. Det är inte bara ett bostadsområde, en stadsdel eller en skola som är segregerad, utan även hela kommuner och regioner. Det brukar kallas att segregationen är relationell. Att segregationen är relationell innebär också till exempel att utvecklingen i olika skolor och bostadsområden påverkar varandra (Delmos).

Serviceort är en ort där det finns service i form av butiker och offentlig service såsom förskolor, skolor och äldreboende.

Social sammanhållning är det kitt som håller samman samhällen. Det är kopplat till tillit och när människor har tillit i relationer, i lokalsamhället och samhället i stort, så är det en bra grund för social sammanhållning. Ett samhälle med stora klyftor leder till mindre social sammanhållning.

Socioekonomisk utsatthet är en term som används för personer och grupper av personer som har låg utbildningsbakgrund, är arbetslösa eller sjukskrivna eller arbetar med låg lön eller under osäkra arbetsförhållanden (har dålig position på arbetsmarknaden). Dessa förhållanden innebär också ofta bristande sociala resurser såsom hälsa och boendemiljö och även politiska resurser såsom inflytande och deltagande i allmänna val.

Särskilt sårbara målgrupper kan till exempel vara HBTQI-personer, personer med funktionsnedsättning, migranter, nationella minoriteter, våldsutsatta personer och personer som står utanför arbetsmarknaden (Folkhälsomyndigheten).

Tillgängliga livsmiljöer handlar om att möjliggöra allas tillgång till olika funktioner i den fysiska miljön oavsett rörelse- och orienteringsförmåga. Det gäller exempelvis kultur- och fritidsaktiviteter, kollektivtrafik, offentliga byggnader och mötesplatser (Boverket).

Underrepresenterade grupper är sådana grupper som sällan kommer till tals eller deltar i olika inflytandeforum som till exempel invånardialog eller samråd. Vilka grupper som är underrepresenterade skiljer sig åt mellan olika kommundelar, men också beroende av inflytandeforumets karaktär. Det finns dock vissa grupper som oftast är underrepresenterade och dessa är barn och unga, personer med funktionsnedsättning, personer som inte har svenska som modersmål, nyanlända, socioekonomiskt utsatta grupper samt äldre personer.

Upplåtelseformer är det sätt man förfogar över sin bostad. I Sverige finns upplåtelseformerna hyresrätt, bostadsrätt och äganderätt samt en mindre del kooperativ hyresrätt (Boverket).

VÄSTERÅS STAD

Kontaktcenter: 021-39 00 00

www.vasteras.se